

УДК 373.5.091.2

Перша половина пілотування Нової української школи у 5 класах вже позаду. Напрацьовано перший досвід, зроблено попередні висновки, маємо деякі результати. Учасники дають загалом позитивну оцінку проєкту, відзначаючи кардинальну різницю у навчанні порівняно з традиційними підходами в частині нових можливостей розвитку дітей, творчості та креативності.

Пропонуємо вашій увазі матеріали чотирьох освітніх закладів області, задіяних у пілоті, з відгуками, думками, висновками та пропозиціями.

Інформаційний матеріал підготовлений заступником директора КЗ «Житомирського ОІППО» ЖОР В. О. Калініним та завідувачкою лабораторії методичного забезпечення А. П. Печенюк.

Коростенський міський ліцей Житомирської області

Педагогічний колектив ліцею разом зі своїми колегами трьох освітніх закладів області задіяний у пілотуванні 5 класів Нової української школи. З цією метою у закладі було створено відповідну робочу групу, яка займається координацією цього важливого складника освітнього процесу.

У системі пілоту працюють 18 учителів, з них 10 – мають вищу кваліфікаційну категорію, 5 учителів – першу категорію та 3 – учителі-спеціалісти.

Здійснюється кваліфіковане наставництво учасників експерименту, спостереження за його впровадженням з внесенням відповідних коректив та надання методичної допомоги.

Намагаємось дотримуватись принципу наступності між початковою ланкою та основною школою. З цією метою відпрацьовано систему взаємодії вчителя-класовода з учителями-предметниками.

Ми активно використовуємо різні форми інформування громадськості та педагогічної спільноти про особливості освітнього процесу в експериментальних класах. Це – розміщення матеріалів на сайті ліцею, в інтернет-групах класів, проведення педагогічних рад, круглих столів, курсів для вчителів.

За результатами пілотування на педагогічній виставці «Сучасна освіта Житомирщини 2022» представлені роботи: І. А. Барилук «Нові підходи та практична реалізація програми НУШ на уроках української мови та літератури в 5 класах», С. В. Василенко «Навчаємо математиці по-новому».

Щодо роботи з батьками – підтримуємо з ними постійний зв'язок. Цьому підпорядкована робота, яка дозволяє досягти більшого взаєморозуміння в пошуках шляхів розвивального впливу на особистість дитини, спільного визначення перспектив і засобів розвитку учнів. Здійснюємо постійне

інформування батьків про хід і результати навчання, виховання та розвитку учнів.

Педагогічна освіта батьків планується відповідно до вікових особливостей учнів 5 класу, цілей і задач освітнього процесу, конкретних проблем, що виникають під час спільної діяльності вчителя й батьків.

Батьки активно залучаються до проведення тематичних годин спілкування, спільних екскурсій, сімейних свят.

Аналіз роботи за семестр показав значну перевагу навчання в НУШ. Це насамперед стосується дітей, які прийшли до п'ятого класу більш розкутими, комунікабельними, вони краще вмотивовані знаннями, а не оцінками.

Серед проблем – відсутність демонстративних матеріалів. Інтерактивні панелі, придбані за кошти субвенції, дозволяють частково компенсувати їх відсутність, але не вистачає електронних освітніх ресурсів, так як більшість із них є платними, та ліцензованого програмного забезпечення. Зміст та структура більшості модельних програм влаштовують учителів, однак у модельній програмі з англійської мови та біології очікувані результати не відповідають темам уроку та віковим особливостям учнів.

З жодного предмета немає діагностичних робіт для оцінювання за відповідними для кожного предмета групами результатів (підручники видавництва «Освіта», «Ранок», «Генеза»).

Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 28 м. Житомира імені гетьмана Івана Виговського

Для організації освітнього процесу в 5 пілотних класах НУШ у 2021–2022 навчальному році в загальноосвітній школі І–ІІІ ступенів № 28 м. Житомира імені гетьмана Івана Виговського була створена робоча група. Засідання групи відбувалися декілька разів, участь в яких брали науковці, представники та куратори НУШ Житомирського ОШПО.

У двох 5 класах працює 18 учителів, з них 12 учителів мають вищу категорію, один – 1 категорію, два – 2 категорію, три – спеціалісти, троє мають педагогічне звання «вчитель-методист», троє – «старший вчитель».

Учителі 5 пілотних класів тісно співпрацюють з учителями початкової НУШ. Учителі-початківці діляться досвідом роботи в НУШ, проводять майстер-класи, розповідають про форми і методи роботи, які в подальшому втілюються в 5 пілотних класах.

Наш заклад співпрацює з такими видавництвами, як «Ранок», «Генеза», «Оріон», «Астон». Учителі 5 пілотних класів є активними учасниками вебінарів, семінарів, майстер-класів, організованими МОН України, Освіторією, багатьма видавництвами.

Постійний супровід 5 пілотних класів здійснює соціально-психологічна служба закладу, зокрема було проведено семінар щодо адаптації учнів 5 пілотних класів.

Починаючи з II семестру вчителі 5 пілотних класів діляться своїм досвідом роботи на засіданнях педради, методичних комісій, з учителями міста, області.

Адміністрація та вчителі початкових класів НУШ освітнього закладу поділилися досвідом та плануванням роботи з новопризначеними директорами шкіл області.

Постійно проводяться групові, індивідуальні консультації з батьками учнів пілотних класів. Батьки разом з дітьми брали участь в такій формі роботи, як «квест» під час уроків математики.

Для поліпшення матеріально-технічного забезпечення освітній заклад закупив два інтерактивні комплекси (дошки, ноутбуки, фабрики друку, ламінатори), меблі (парти, стільці, стінки, класні дошки, флітчарти). В класних кімнатах виконані ремонти, постелений лінолеум, зроблено освітлення, придбані жалюзі на вікна. Для уроків фізкультури оновлено спортивне обладнання.

Ми вважаємо, що рівень забезпеченості базової школи має бути таким же високим, як і початкової. Учні базової школи потребують дидактичних матеріалів, приладів, моделей, STEAM- лабораторій, наочних матеріалів (карт, таблиць, схем).

Ліцей № 11 м. Новограда-Волинського Житомирської області

У липні 2017 року наказами МОН України № 1021 та № 1028 було окреслено організаційні питання запровадження Концепції Нової української школи у загальноосвітніх навчальних закладах I ступеня та визначено сотню шкіл в Україні, де буде пілотуватись НУШ. До цих 100 шкіл потрапив і наш заклад, тоді ще Новоград-Волинський колегіум, а з вересня 2018 року – Ліцей № 11 міста Новограда-Волинського. Першими викликами для нас стали: робочі місця учнів – це двомісні парти, які не були зручними для групової взаємодії дітей; оформлення тематичних навчальних осередків; відсутність сучасної друкарської та копіювальної техніки (бо ж посібники надходили часто в одному примірнику); в експериментальних розробках, які ми отримували (посібниках, зошитах тощо), не завжди відслідковувалась ключова для реформи НУШ міжпредметна інтеграція; занадто об'ємними були критерії оцінювання, зокрема з курсу «Я досліджую світ». Про все це ми почали говорити на робочих зустрічах щодо реалізації проекту (як на рівні кураторів від КЗ «Житомирський ОШПО» ЖОР, так і з представниками МОН України), тому на сьогодні усі ці важливі питання впровадження реформи НУШ у початковій школі вирішено. Щороку за кошти державної субвенції для кожного класу початкової школи в Україні закуповувались одномісні парти, необхідна комп'ютерна техніка, дидактичні матеріали. За ці чотири роки було вдосконалено навчально-методичні матеріали, є значні напрацювання щодо формування оцінювання учнів та оформлення їхніх свідоцтв досягнень.

Чому ж зараз, при вже достатньо відпрацьованій системі «пілотування», ми маємо ще стільки відкритих запитань? Отже, насамперед кілька слів про

освітню програму так званого першого адаптаційного циклу базової середньої освіти (5–6 класи). Чи не доречніше було б «на старті пілотування» базової освіти авторам проєкту розробити типову освітню програму всього курсу базової середньої освіти, щоб кожен учитель бачив кінцеву мету з викладання свого предмета. Кілька слів і про вже звичне переобтяження навчальних програм – так, воно є. Наприклад, з математики дещо змінився лише порядок вивчення «старих» тем; учителі української літератури зауважують, що програмовий матеріал є складним для розуміння дітей цього віку; вчителі предмета «Технології» стверджують, що їхня програма розрахована виключно на дітей з високим рівнем творчого розвитку. Слід також наголосити, що, обираючи модельні програми, ми врахували всі запропоновані у Методичних рекомендаціях МОН України чинники: потреби учнів, потенціал педколективу, ресурсне забезпечення, міжгалузеві зв'язки між програмами різних предметів. А от навчально-методичний супровід? На жаль, до сьогодні з багатьох предметів так і нема відповідної методичної літератури. На майбутнє є ще одна пропозиція: синхронізувати процес вибору модельних програм та підручників до них. Через те, що це не було відпрацьовано так як слід на початку цього навчального року, дехто з учителів жалкує, що обрав ту чи іншу модельну програму, бо підручники до неї виявились недосконалими і потребують доопрацювання. Деякі програми взагалі довелося змінювати, бо підручники «до них» не отримали гриф Міністерства. Загалом нами було обрано для роботи у 5 пілотних класах 14 модельних програм. Щодо особливостей проведення оцінювання сформованих характеристик навчальної діяльності та результатів навчання учнів, то ми знову ж таки дослухалися до рекомендацій відповідного міністерського листа, але і напрацювали деякі свої підходи в цьому питанні. До прикладу, в I семестрі за рішенням педагогічної ради ліцею у нас було здійснено поступовий перехід від рівневого до бального оцінювання. У свідоцтвах досягнень учнів 5 класів ми залишили рядки для виставлення балів за діагностичні роботи за групами знань з предметів, проте додали рядок із тематичними балами з цих предметів за I семестр. Таким чином, загальна оцінка результатів навчання учня у нас – це середнє арифметичне зазначених вище балів, що є, на нашу думку, більш об'єктивним показником його успішності.

Усі озвучені проблеми можна охарактеризувати як організаційні питання нашого освітнього проєкту, які дійсно реально вирішити до 01 вересня 2022 року, коли за програмами НУШ працюватимуть усі п'ятикласники в країні. Слід відмітити такі якісні позитивні зміни у наших дітях з пілотних класів: вони навчені комунікації та взаємодії один з одним, вміють аргументувати свою позицію, приймати рішення, керувати емоціями, не бояться помилятися, мають навички самооцінювання! І це найголовніше в реформі НУШ – формування в дітей таких особистих якостей, чи то компетентностей, як допитливість, креативність, критичне мислення, уміння спілкуватись, співпраця, співчуття та емпатія, самовладання, громадянська свідомість! Крім того, до «величезних плюсів» пілотування Держстандарту слід додати те, що за отримані кошти

державної субвенції (а це майже 600 тис. грн) в заклад було придбано інтерактивний комплекс (ноутбук, дошка, проєктор), 3 інтерактивні панелі (дві в пілотні класи та одну розміщено в кабінеті біології), кабінет математики та комплекти для окремих тем в кабінет фізики, сучасний спортивний комплекс для фізкультурно-спортивного приміщення, чисельну навчальну літературу! ДЯКУЄМО!!!

Учасники пілотування звертаються зі словами вдячності до кураторів проєкту від КЗ «Житомирський ОППО» ЖОР в особі директора Смагіна Ігоря Івановича за вирішення чималої кількості організаційних питань та із проханням організувати майстерні чи практикуми з учителями інших пілотних шкіл області з обміну досвідом роботи в пілотних класах. З березня 2022 року навчаємо вчителів з інших шкіл міста «азам» роботи в 5 класі за новим Держстандартом базової середньої освіти. Укладено посібник з проведення оцінювання навчальних досягнень учнів з досвіду нашої роботи, який презентовано на міській педагогічній виставці.

Романівський ліцей № 1 Романівської селищної ради Житомирського району Житомирської області

У експерименті бере участь два класи – це 55 учнів.

Усі кабінети корпусу № 1 Романівського ліцею № 1 оснащені сучасними засобами навчання та обладнання: мультимедійними комплексами, інтерактивними панелями, телевізорами. Для забезпечення комфортного освітнього процесу використовуються: STEM-лабораторія, спортивна зала, медіатека, ресурсна кімната, кабінети трудового навчання, музичного навчання. Організоване підвезення учнів шкільними автобусами до школи. Всі вчителі в освітньому процесі використовують інформаційно-комунікаційні технології.

У другій половині листопада ліцей отримав оснащення для двох навчальних кабінетів, в яких навчаються пілотні класи.

Матеріально-технічне забезпечення	Кількість
1 Дидактичний набір з вивчення фізичних явищ «Я досліджую світ» (доповнена реальність+звук)	1 шт.
2 Набір навчально-наочних засобів навчання «Безпека життєдіяльності з ІТ- технологіями» (доповнена реальність+звук)	1 шт.
3 Навчально-наочний комплект «Фото-відеостудія «Анімація»	2 шт.
4 Набір навчально-наочних засобів навчання з природознавства з доповненою реальністю	1 шт.
5 Комплект навчально-наочних засобів навчання «Я досліджую світ». Серія «Жива книга» для вчителя та учнів з ІТ-технологіями (доповнена реальність + звук)	1 шт.
6 Набір інструментів для класу (математика)	2 шт.
7 Геометричні тіла з розгорткою	1 шт.
6 Набір «Частини цілого на колі. Прості дроби»	1 шт.

7 Набір демонстраційний «Геометричні моделі та тіла з розгорткою» (доповнена реальність)	1 шт.
8 Телурій	1 шт.
9 Ноутбук HP 250 G8	2 шт.
10 Мишка до ноутбука	2 шт.
11 П'ятиповерхова комбінована дошка-екран жорстка BSMM25 (40008*1250) (арт. 39089)	1 шт.
12 Багатофункціональний пристрій (БФП) у складі принтера, сканера, копіра з можливістю кольорового друку EPSON L 6170	2 шт.
13 Витратні матеріали для БФП: набори чорнил (чорне, кольорове)	2 набори
14 Дошка маркерна, магнітна на пересувних роликах	1 шт.
15 Аксесуари та витратні матеріали до дошок: - набір маркерів з тримачем; - набір магнітів; - губка для витирання; - засіб для чищення	2 набори 2 набори 2 шт. 2 шт.
16 Документ-камера формат А4	2 шт.
17 Ламінатор GBS FUSION	2 шт.
18 Плівка для ламінування А4	2 набори
19 Короткофокусний проєктор	1 шт
Витрачені кошти	270 000 грн
20 Обладнані сучасними навчальними матеріалами кабінети біології, математики, інформатики, географії	
21 Закуплено 10 панелей EdPro, наявні ліцензійні інтерактивні програми MozaBook	
22 Працює сучасна STEM-лабораторія, кабінет робототехніки	

Класні керівники, вчителі-предметники, адміністрація нашого закладу активно співпрацюють з батьківськими колективами. Проводяться індивідуальні консультації щодо особливостей організації освітнього процесу в пілотних класах, консультації шкільного психолога з питань адаптації, психологічного мікроклімату в класних колективах, питань подолання тривожності у здобувачів освіти. Здійснюється опитування батьків щодо вирішення можливих проблемних питань з метою створення максимально комфортного середовища для навчання п'ятикласників. Набуває посилення інформаційна робота серед батьків з приводу особливостей освітнього процесу в зв'язку з участю в пілотному проєкті, організації роботи своєї дитини під час

дистанційного навчання, особливостей оцінювання. У зв'язку з карантинними обмеженнями батьківські збори в класичному вигляді не проводяться, вони замінюються індивідуально-груповими консультаціями.

У експерименті задіяні 20 педагогів: 4 учителі української мови і літератури, 2 – математики, 2 – інформатики, 2 – зарубіжної літератури та етики, 2 – англійської мови, 2 – трудового навчання, 2 – фізичної культури, 1 – історії, 2 – мистецтва, 1 вчитель основ здоров'я і природознавства. Серед них 10 – спеціалісти вищої категорії, 6 спеціалістів першої категорії, 4 – мають 11 тарифний розряд, 7 – мають звання «старший вчитель», 3 – «вчитель-методист». Педагогічний стаж – від 10 до 30 років.

Співвідношення частки педагогів-пілотників до загальної кількості педагогів закладу

Курсову підготовку НУШ пройшли всі педагоги, задіяні в проєкті, які навчались з квітня по вересень включно. Вчителі іноземної мови взяли участь у 60-годинних курсах для вчителів англійської мови МОН України та Британської Ради.

До позитиву слід віднести співпрацю з КЗ «Житомирським ОППО» ЖОР, що дає можливість не тільки в онлайн-режимі, а і стаціонарно, з виїздом у заклади освіти організувати майстер-класи, тренінги, заняття практичного змісту, які допоможуть педагогам зрозуміти, навчитися, змінити підходи до викладання, оцінювання в умовах впровадження НУШ в 5–9 класах.

У зв'язку з відсутністю підручників для пілотних класів, використовуємо посібники, які надсилають видавництва «Посібники і підручники», «Генеза», «Ранок», «Оріон». Також частково використовуються підручники для 5 класу, які наявні в бібліотеці. Постачання посібників часткове, не завжди відбувається вчасно. Крім того, не всі навчальні предмети забезпечуються посібниками, календарним плануванням.

Існує потреба у підтримці експерименту по всій вертикалі – від розробників експерименту в МОН, ІППО до органів місцевого самоврядування,

відпрацювання чіткої підтримки нормативно-правової бази. Слід краще вирішувати питання матеріального, навчально-методичного забезпечення.